

Zastosowanie spektroskopii NMR do badania związków pochodzenia naturalnego

Literatura

- W. Zieliński, A. Rajcy, Metody spektroskopowe i ich zastosowanie do identyfikacji związków organicznych, Wydawnictwa Naukowo-Techniczne, 2000.
- A. R. Silverstein, F. Webster, D. Kiemle, Spektroskopowe metody identyfikacji związków organicznych, Wydawnictwo Naukowe PWN, 2013.
- A. Ejchart, A. Gryff-Keller, NMR w cieczech. Zarys teorii i metodologii, Wydawnictwo: OWPW, 2004.
- A. Ejchart, L. Kozerski, Spektrometria magnetycznego rezonansu jądrowego ^{13}C , PWN, 1981.
- H. Gunther, Spektroskopia magnetycznego rezonansu jądrowego, PWN, 1983.
- K. Hausser, H. Kalbitzer, NMR w biologii i medycynie, Wydawnictwo Naukowe UAM, 1993.

Dipolowy moment magnetyczny:

$$\mu = \gamma P = \gamma \hbar I$$

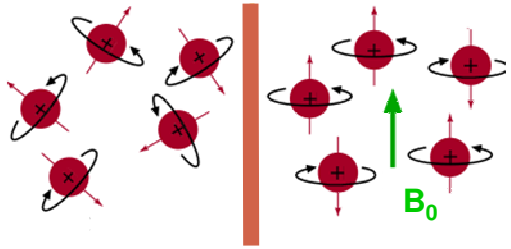
γ [rad/(T·s)] – JĄDROWY WSPÓŁCZYNNIK MAGNETOGIRYCZNY

P - SPINOWY MOMENT PĘDU

$\hbar = h/2\pi$, gdzie h – stała Plancka

I – tzw. **spin jądrowy**

Liczba masowa	Liczba atomowa	Spin jądrowy, I	Przykład jądra
nieparzysta	parzysta lub nieparzysta	1/2, 3/2, 5/2 ...	$I = 1/2$: ^1H , ^{13}C , ^{31}P , ^{19}F , ^{15}N
parzysta	parzysta	0	^{12}C , ^{16}O
parzysta	nieparzysta	1, 2, 3 ...	$I = 1$: ^{14}N , ^2H

Liczba dozwolonych orientacji względem pola
magnetycznego dla izolowanego jądra:

$$N = 2I + 1$$

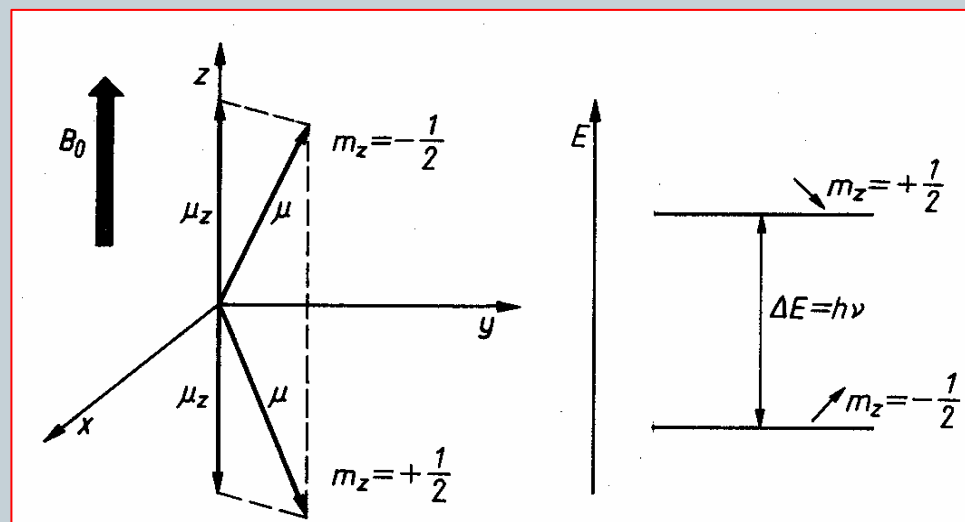
rzut spinu na kierunek wektora B_0

$$I_z = m_I$$

m_I – **MAGNETYCZNA LICZBA KWANTOWA**

$$m_I = -I, -I+1, \dots, I-1, I$$

jądra o $I = 1/2$, np. ^1H

$$\mathbf{E} = \mu_z \cdot \mathbf{B}_0 = \gamma \hbar m_I B_0$$

Dla jąder ^1H ($I = 1/2$):

$$m_I = +1/2 \text{ i } m_I = -1/2$$

$$E_\alpha = -1/2 \gamma \hbar B_0 \quad E_\beta = +1/2 \gamma \hbar B_0$$

$$\Delta E = \hbar \gamma B_0 = (h/2\pi) \gamma B_0 \quad \text{oraz} \quad \Delta E = h\nu$$

$$(h/2\pi) \gamma B_0 = h\nu$$

$$\nu = (1/2\pi) \gamma B_0 = \nu_L$$

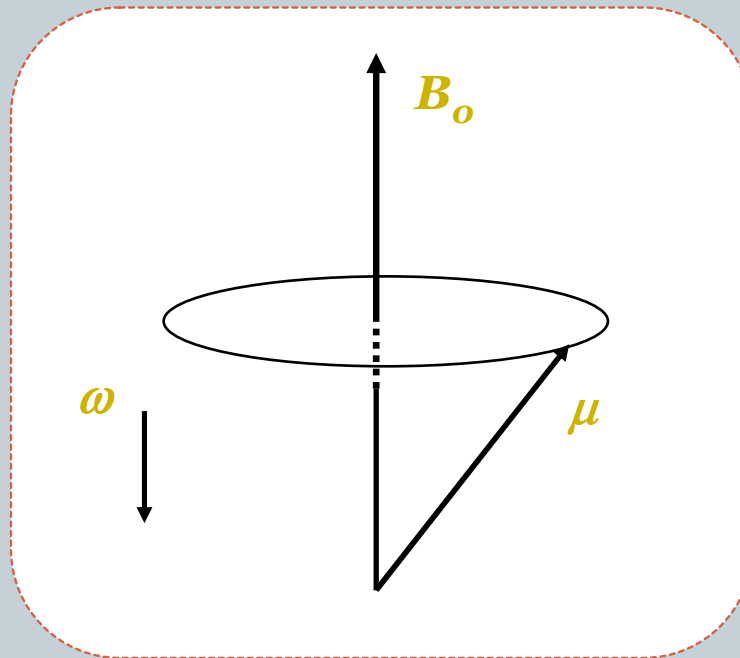
Precesja Larmora

prędkość kątowna, ω_0

$$\omega_0 = 2\pi\nu_L = \gamma B_0$$

Precesja Larmora magnetycznego momentu jądrowego μ

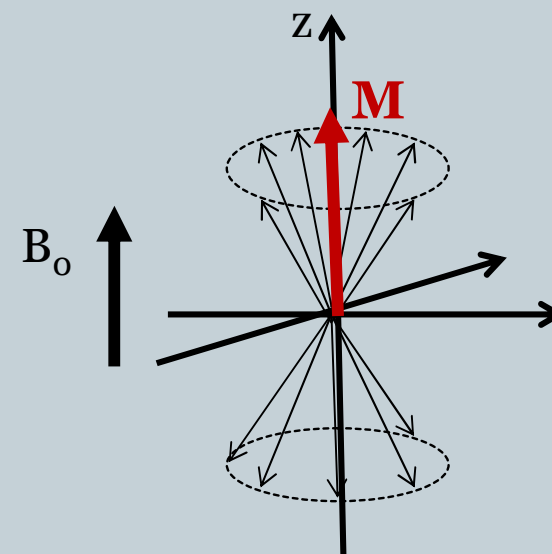
Jądra ^1H ($I = 1/2$)

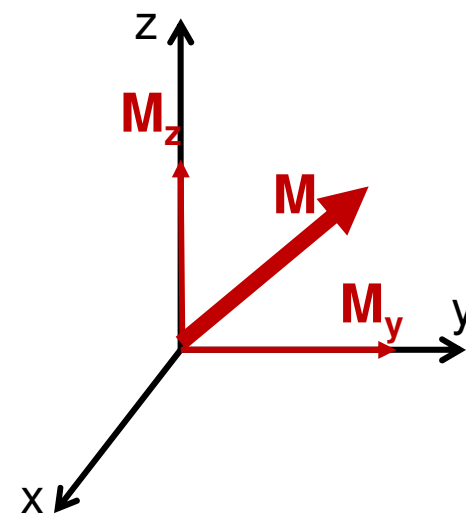
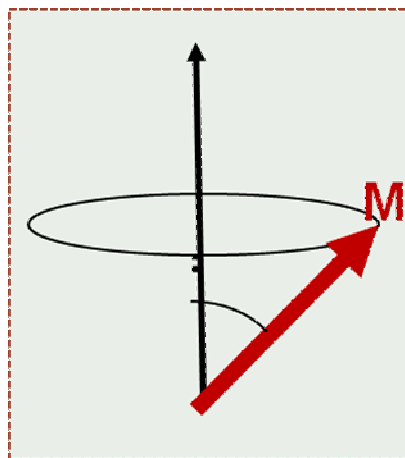
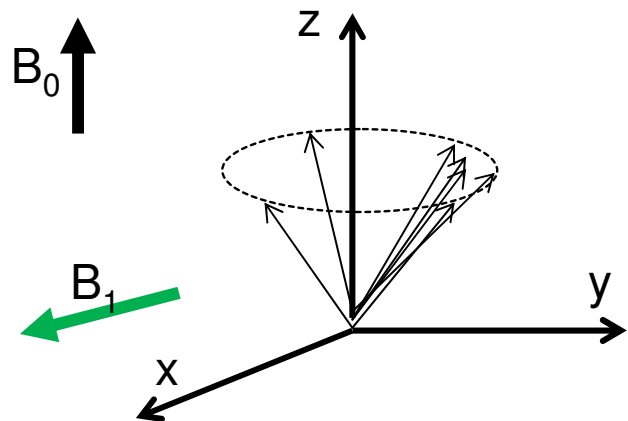
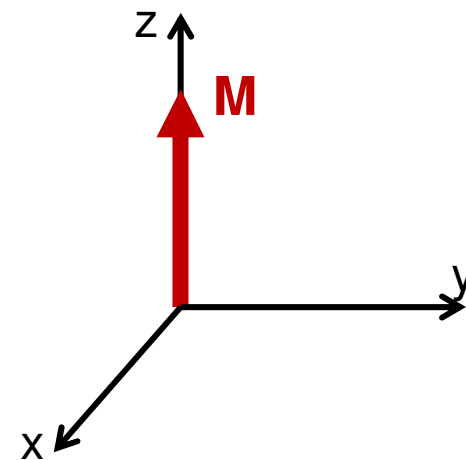
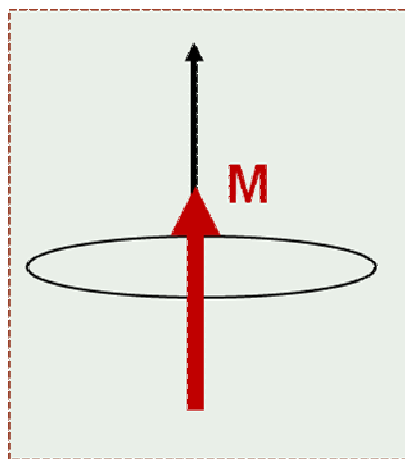
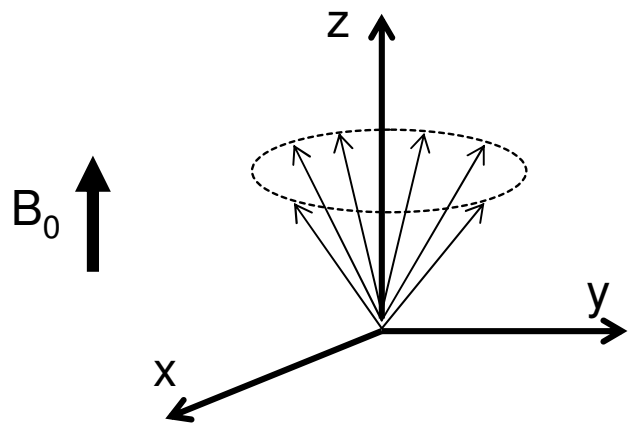
Prawo Boltzmannna:

$$N_{\alpha}/N_{\beta} = \exp(-\Delta E/k_B T) \approx 1 - \hbar \gamma B_0 / k_B T$$

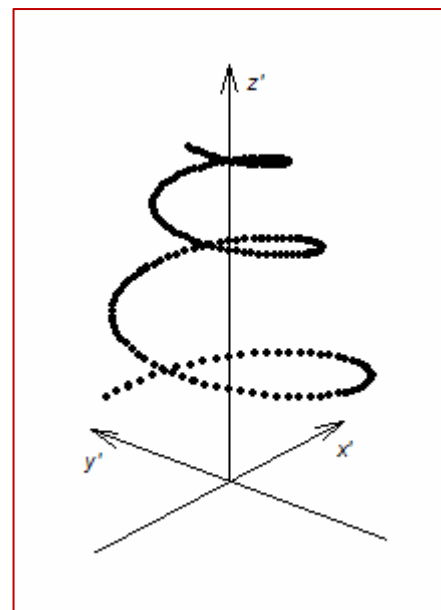
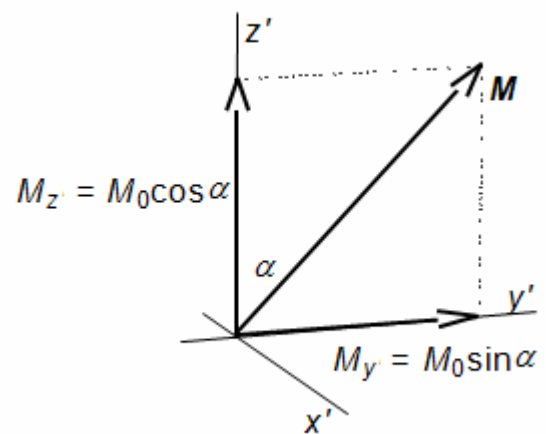
k_B – stała Boltzmannna

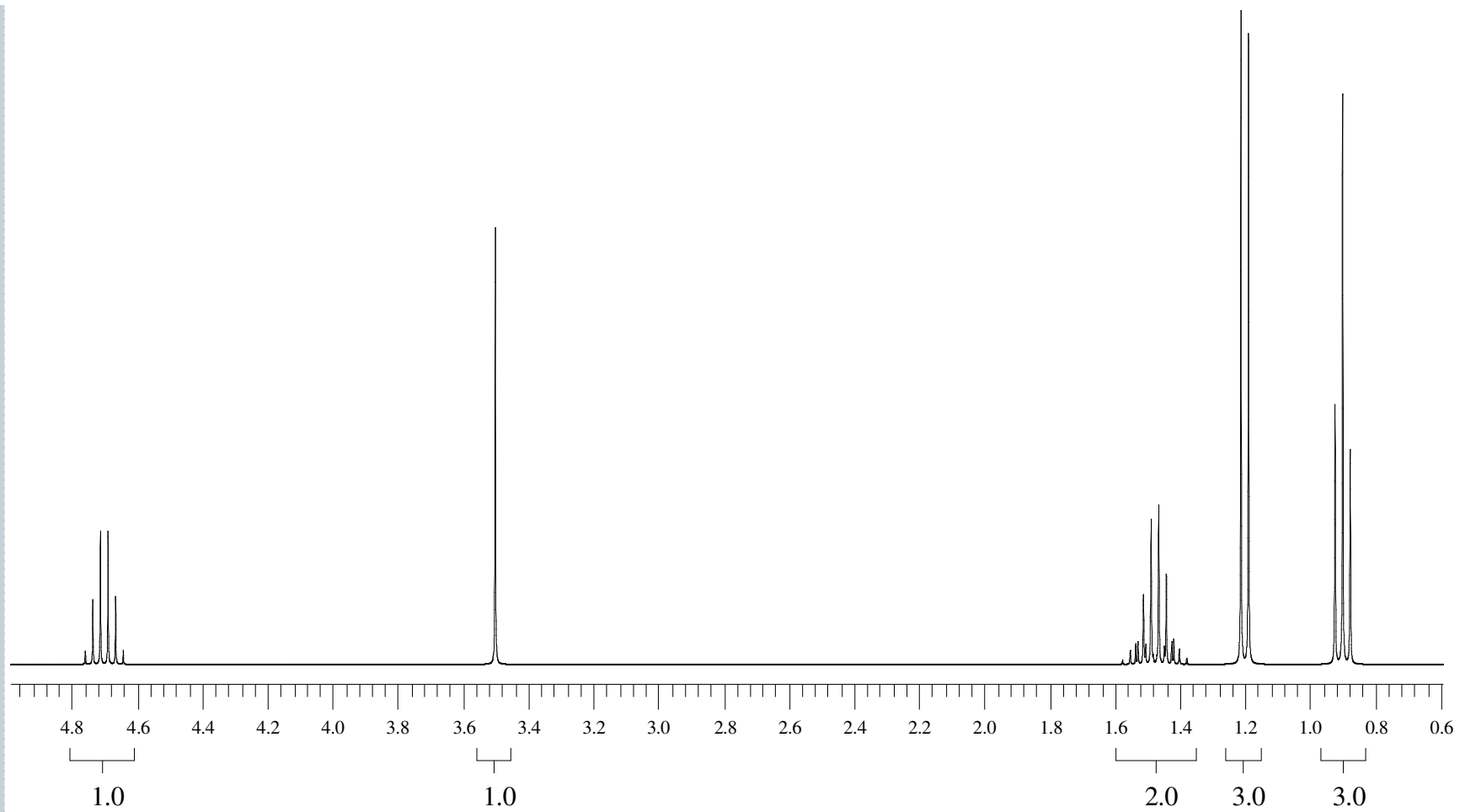

W wirującym układzie współrzędnych

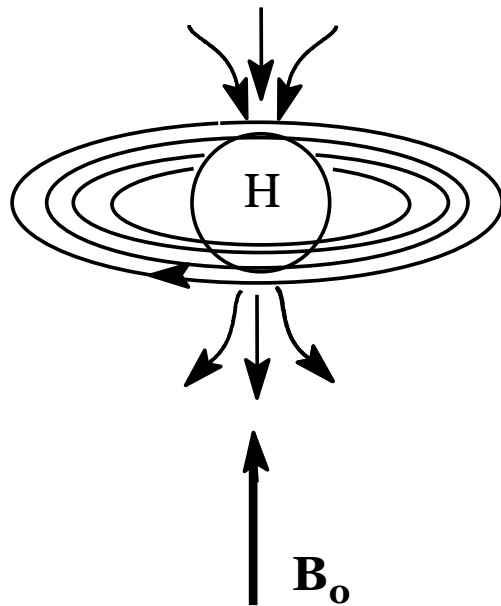
Jądro	Spin I	Zawartość naturalna [%]	Częstotliwość rezonansowa [MHz] (B ₀ =2,3488 T)	Współczynnik magnetogiryczny γ [10 ⁷ rad T ⁻¹ s ⁻¹]
¹ H	1/2	99,98	100,000	26,7519
² H	1	0,016	15,351	4,1066
¹² C	0	98,90	-	-
¹³ C	1/2	1,108	24,144	6,7283
¹⁴ N	1	99,63	7,224	1,9338
¹⁵ N	1/2	0,37	10,133	-2,712
¹⁶ O	0	99,96	-	-
¹⁷ O	5/2	0,037	13,5	3,6264
¹⁹ F	1/2	100,00	94,077	25,181
²⁹ Si	1/2	4,70	19,865	-5,3188
³¹ P	1/2	100,00	40,481	10,841

^1H NMR

indukowane pole
magnetyczne B'

$$\omega_0 = 2\pi\nu_L = \gamma B_0$$

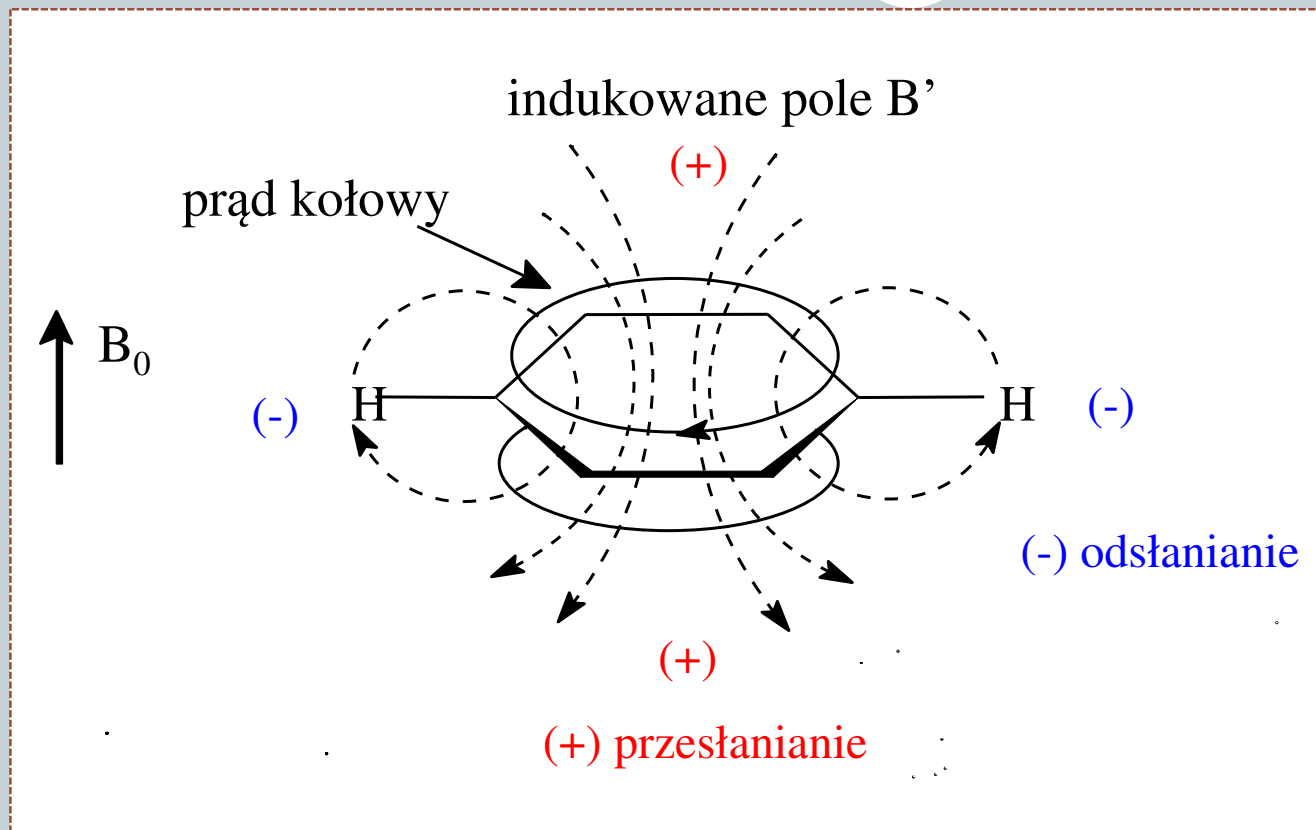
cyrkulacje elektronowe

przesłanianie = ekranowanie

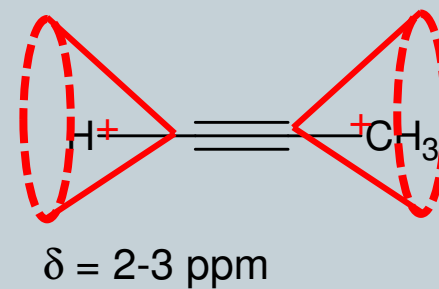
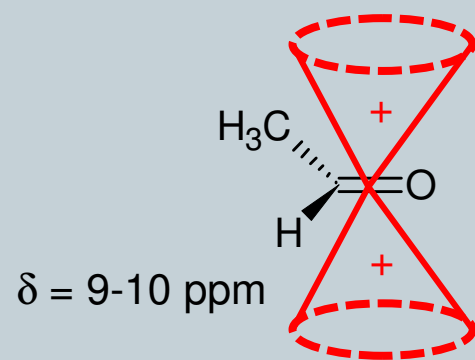
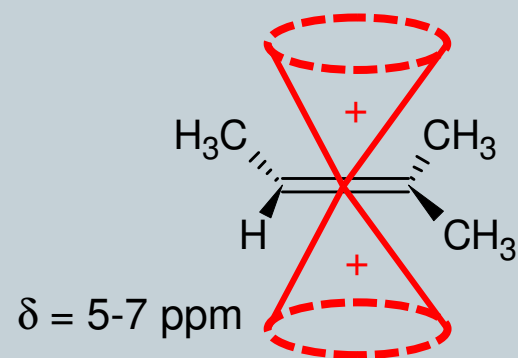
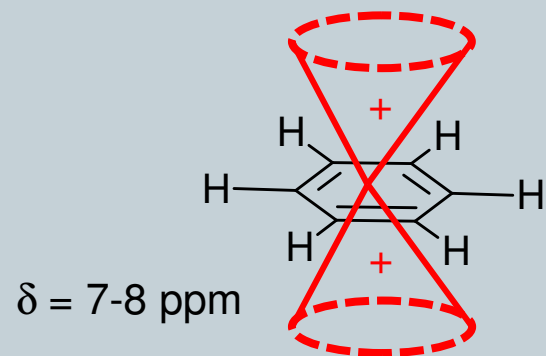
$$B_{\text{ef}} = B_0 - B' = B_0 - \sigma B_0$$

σ - stała ekranowania

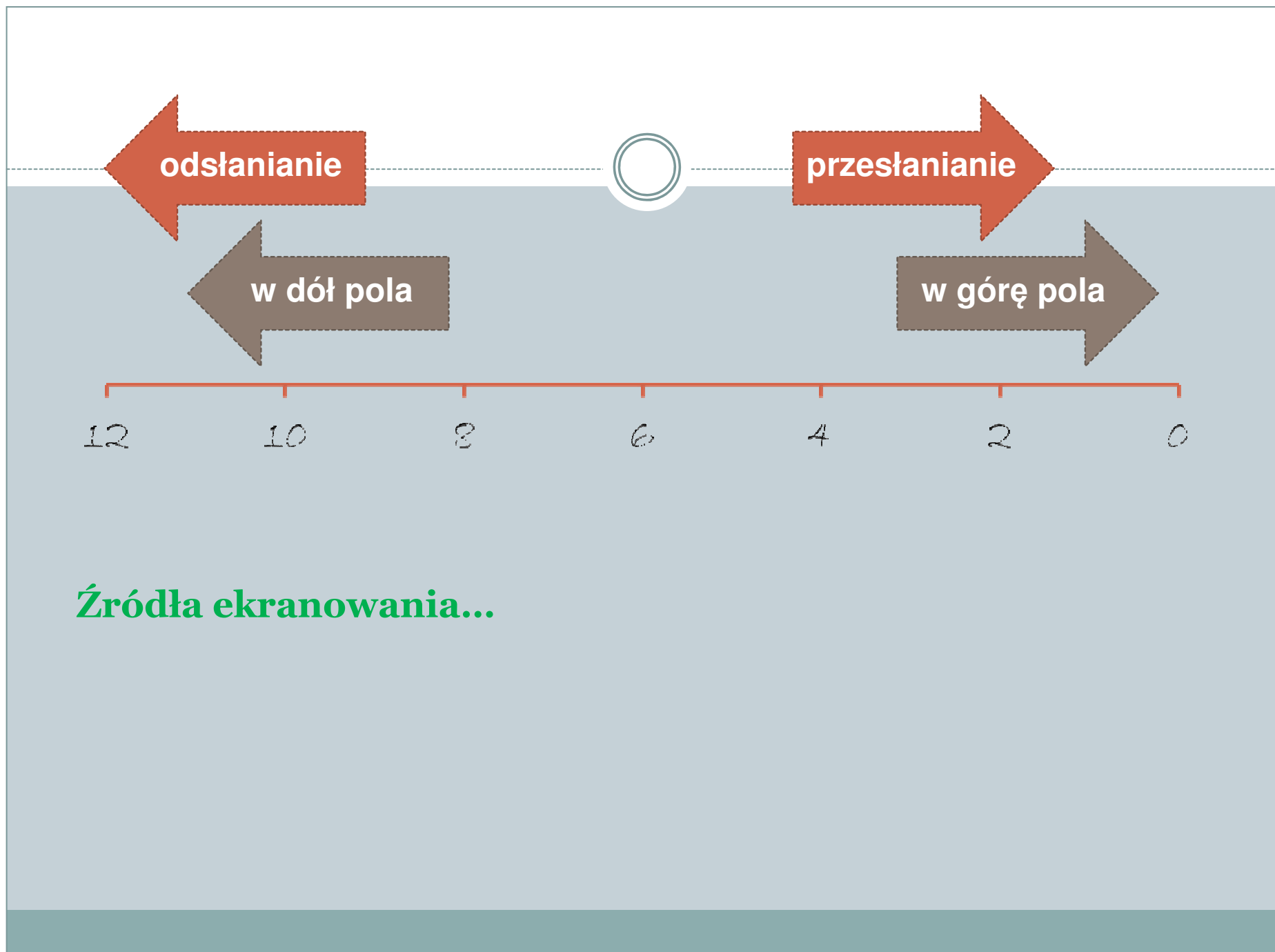
Anizotropia magnetyczna pierścienia aromatycznego

Stożki przesłaniania

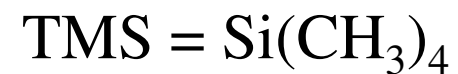
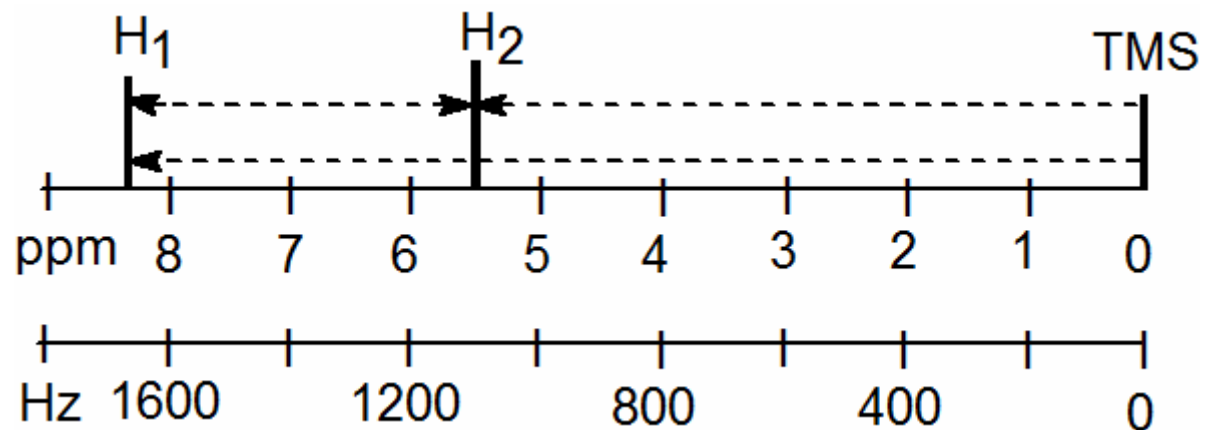
(+) przesłanianie

Źródła ekranowania...

DEFINICJA SKALI WIDM ^1H NMR

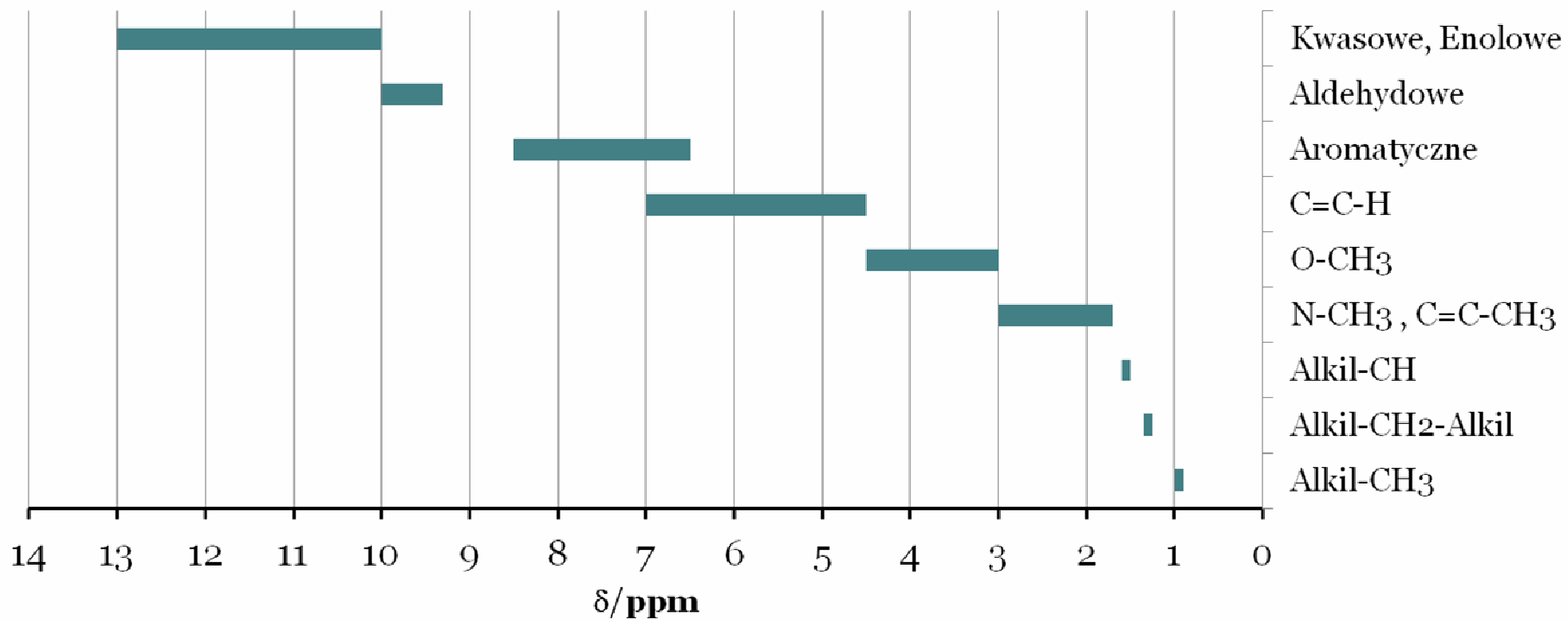
- Przesunięcie chemiczne, δ
- Różnica przesunięcia chemicznego, $\Delta\delta$

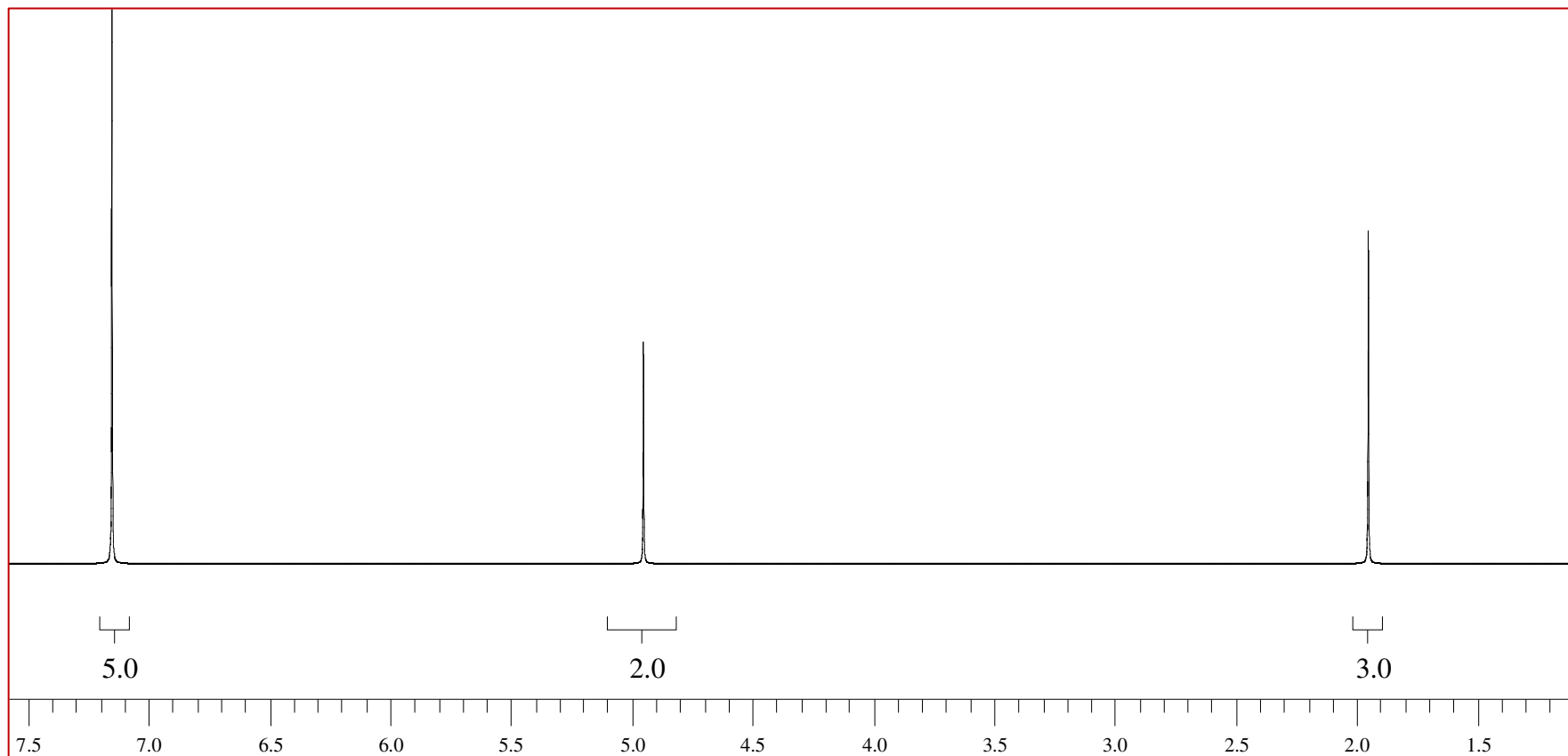
Jądro	Wzorec przesunięcia chemicznego ($\delta = 0,0$ ppm)
^1H	Me_4Si
^{13}C	Me_4Si
^{14}N	MeNO_2 lub NO_3^-
^{15}N	MeNO_2 lub NO_3^-
^{17}O	H_2O
^{19}F	CCl_3F
^{29}Si	Me_4Si
^{31}P	85% H_3PO_4
^{33}S	CS_2 or SO_4^{2-}

	$\delta = 0,0$ ppm
^1H i ^{13}C	DSS (kwas 2,2-dimetylo-2-silapentano-5-sulfonowy) TSP (3-(trimetylosililo)-propianosulfonian sodu)

Rozpuszczalnik	Wzór	δ_H [ppm] związku monoprotowanego
Chloroform -d	CDCl_3	7,26
Sulfotlenek dimetylowy-d ₆	$(\text{CD}_3)_2\text{SO}$	2,49
Acetonitryl-d ₃	CD_3CN	1,95
Aceton-d ₆	$(\text{CD}_3)_2\text{CO}$	2,05
Benzen-d ₆	C_6D_6	7,28
„Ciężka woda”	D_2O	4,72
Kwas trifluorooctowy-d	$\text{CF}_3\text{CO}_2\text{D}$	11,6

Typowe zakresy protonowych przesunięć chemicznych

Stała sprzężenia spinowo-spinowego

- Podobnie jak w przypadku oddziaływania spinu jądrowego z zewnętrznym polem magnetycznym (przesunięcie chemiczne), oddziaływanie między dwoma spinami jądrowymi i i j określane jako **stała sprzężenia**, można podzielić na dwa typy oddziaływań:
- **Pośrednie** – sprzężenie spinowo-spinowe (skalarne) gdzie ${}^nJ_{A,B}$, **stała sprzężenia spinowo-spinowego to odległość w hercach dwóch linii powstałych w wyniku sprzężenia spinowo-spinowego między jądrami A i B przez n wiązań łączących te jądra.**
- **Bezpośrednie** – sprzężenie dipolowe **D**- stała sprzężenia dipolowego, (efekt Overhausera)
- W cieczach zachodzi szybka izotropowa reorientacja następuje uśrednienia anizotropowych części oddziaływań i nie obserwuje się oddziaływań dipolowych

Podstawowe cechy sprzężeń spinowo-spinowych

Np. ${}^2J_{H2,H3}$ [Hz]

- Niezależność od pola magnetycznego.
- Wzajemność.
- Zależność od trwałości kontaktu pomiędzy sprzężonymi jądrami.
- Zależność od momentu magnetycznego jąder.
- W celu umożliwienia porównania stałych sprzężenia różnych par jąder zdefiniowano *zredukowaną stałą sprzężenia*:

$$J_{AB} = (1/h)(\gamma_A/2\pi)(\gamma_B/2\pi)K_{AB}$$

$$J_{XH}/J_{XD} = \gamma_H/\gamma_D = 6,514$$

Proste reguły interpretacji subtelnej struktury widma

- Dla jąder o spinowej liczbie kwantowej $I = 1/2$ **multipletowość** wynosi $n + 1$, przy czym n jest liczbą jąder w grupie sąsiedniej. Jeżeli w sąsiedztwie jest kilka grup różniących się przesunięciem chemicznym, to trzeba je rozpatrywać oddzielnie, przy czym przyjęta kolejność nie wpływa na wynik końcowy. Jeśli zatem jądro H_M sąsiaduje z dwoma różnymi chemicznie jądrami H_A i H_X , to jego sygnał rozpada się na dublet dubletów. Tryplet wystąpi tylko wtedy, gdy przypadkowo $J_{AM} = J_{MX}$.
- Odległości linii (w hercach) odpowiadają stałej sprzężenia.
- Względne natężenia linii multipletu mają się do siebie jak współczynniki dwumianu:

$$1 : \frac{n}{1} : \frac{n(n-1)}{2 \cdot 1} : \frac{n(n-1)(n-2)}{3 \cdot 2 \cdot 1} \dots$$

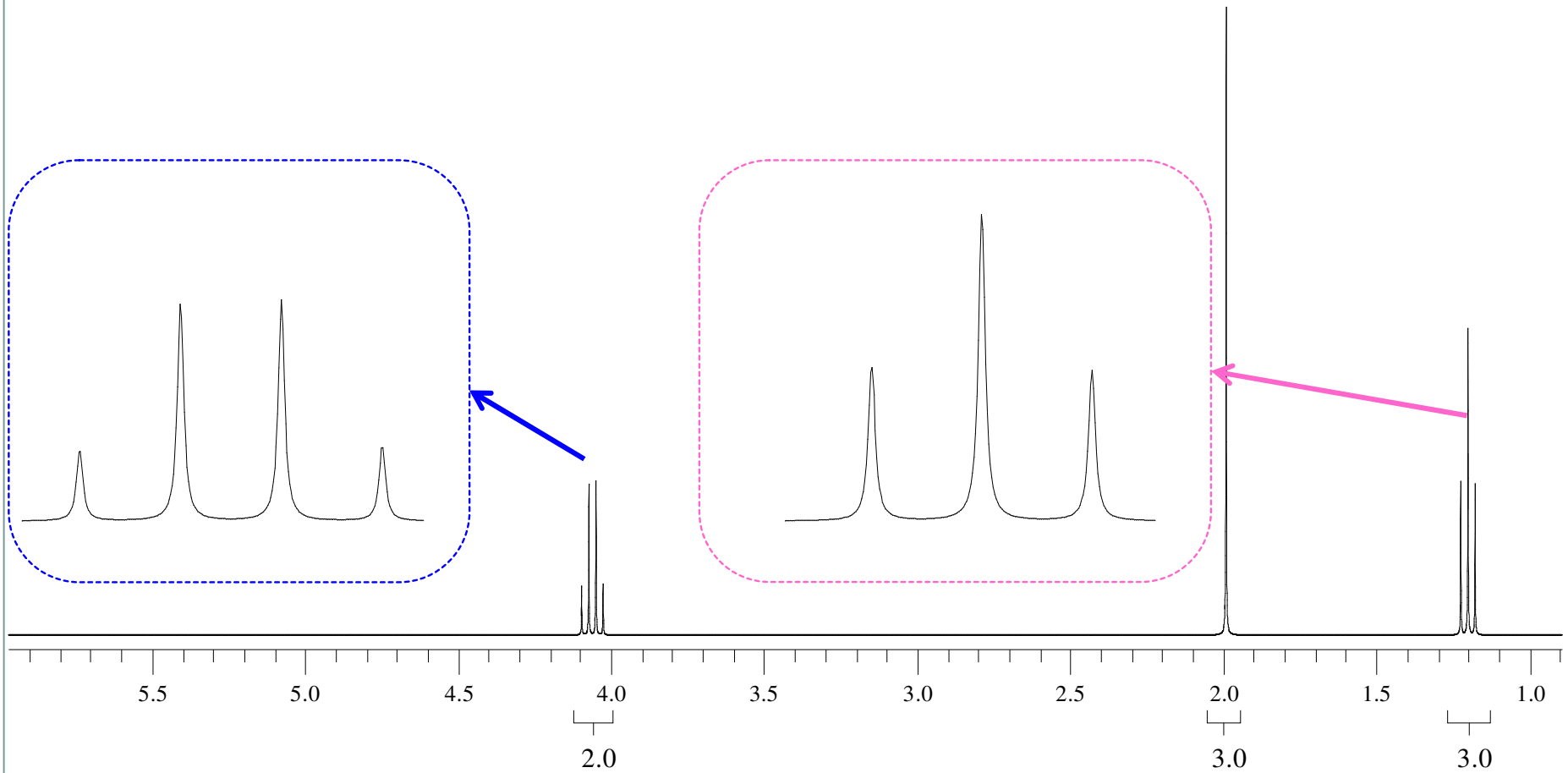
Proste reguły interpretacji subtelnej struktury widma

Trójkąt Pascala:

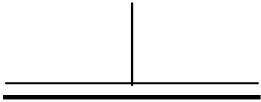
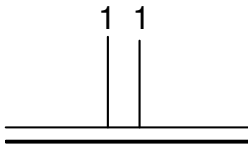
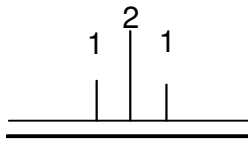
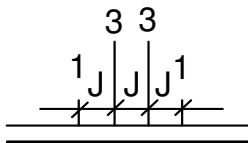

n = 0												
1						1						
2					1		2		1			
3				1		3		3		1		
4			1		4		6		4		1	
5	1			5		10		10		5		1

- Wartość stałej sprzężenia maleje na ogół ze wzrostem odległości między jądrami. Gdy wielkość rozszczepienia stanie się porównywalna z naturalną szerokością linii, sprzężenie znika.
- Typ rozszczepienia nie zależy od znaku stałej sprzężenia. Trzeba go więc określać innymi metodami.

^1H NMR

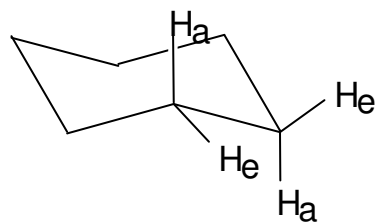
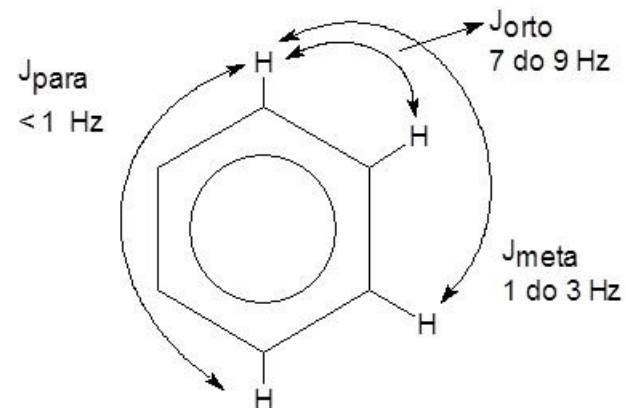
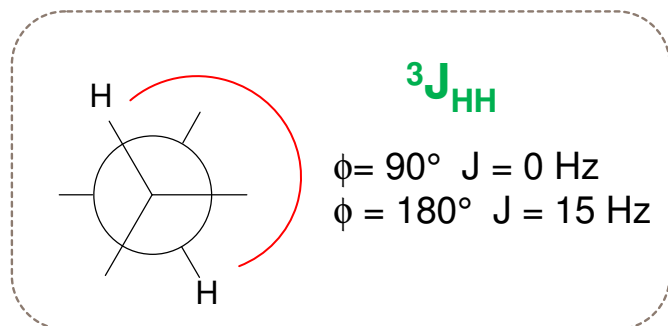

MULTIPLIOWOŚĆ (krotność) SYGNAŁÓW ($2nI+1$)

Typ układu Spinowego Notacja Pople'a	Wygląd widma protonów A	Nazwa (multiplet)	Przykład
A_3		singlet (s)	CH_3I
A_3X		dublet (d)	CH_3CHO
A_3X_2		tryplet (t)	CH_3CH_2OR
A_2X_3		kwartet (q)	CH_3CH_2OH
AX_6		septet	CH_3CHICH_3

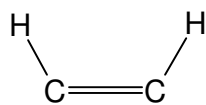
STAŁE SPRZĘŻENIA SPINOWO-SPINOWEGO

^3J – wicynalne; ^2J – geminalne

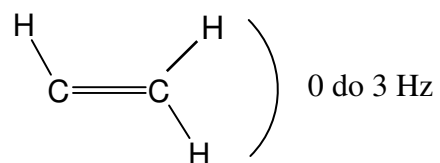
$$^3J_{a,a} = 7 \text{ do } 9 \text{ Hz}$$

$$^3J_{a,e} \sim ^3J_{e,e} = 2 \text{ do } 5 \text{ Hz}$$

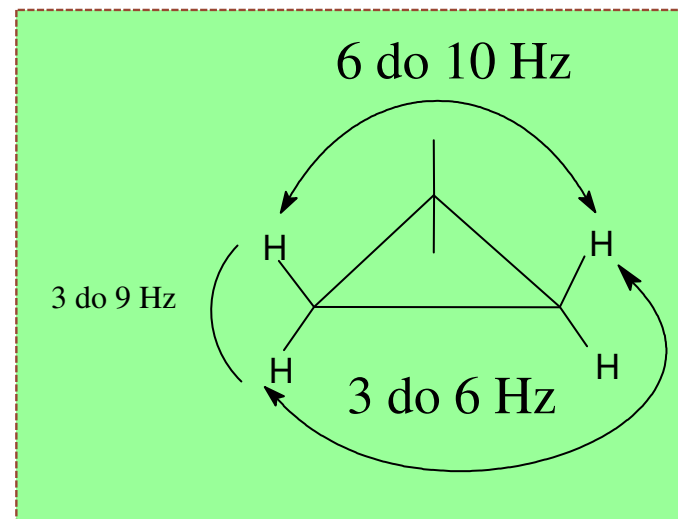
$$^3J_{cis} = 6 \text{ do } 14 \text{ Hz}$$

zwykle ~ 10 Hz

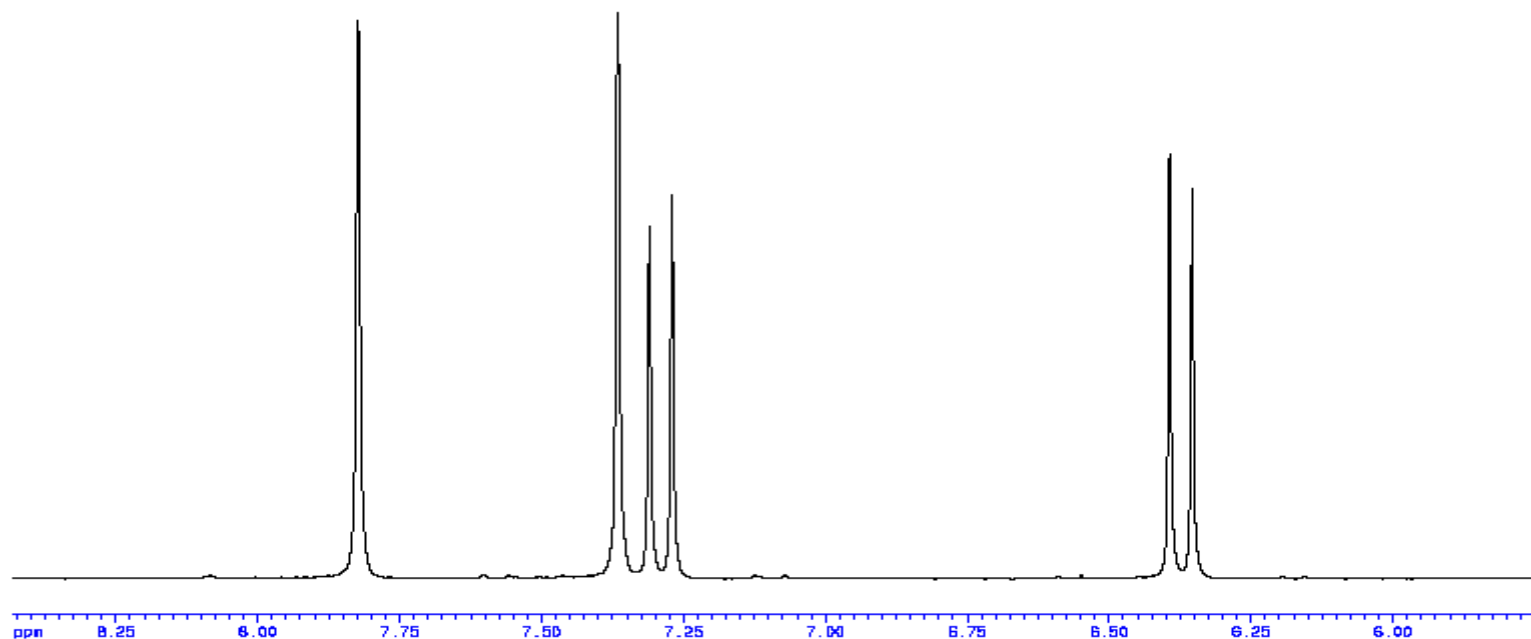
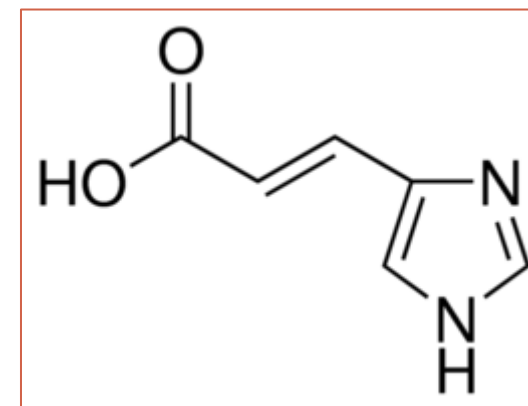
$$^3J_{trans} = 14 \text{ do } 20 \text{ Hz}$$

zwykle ~ 16 Hz

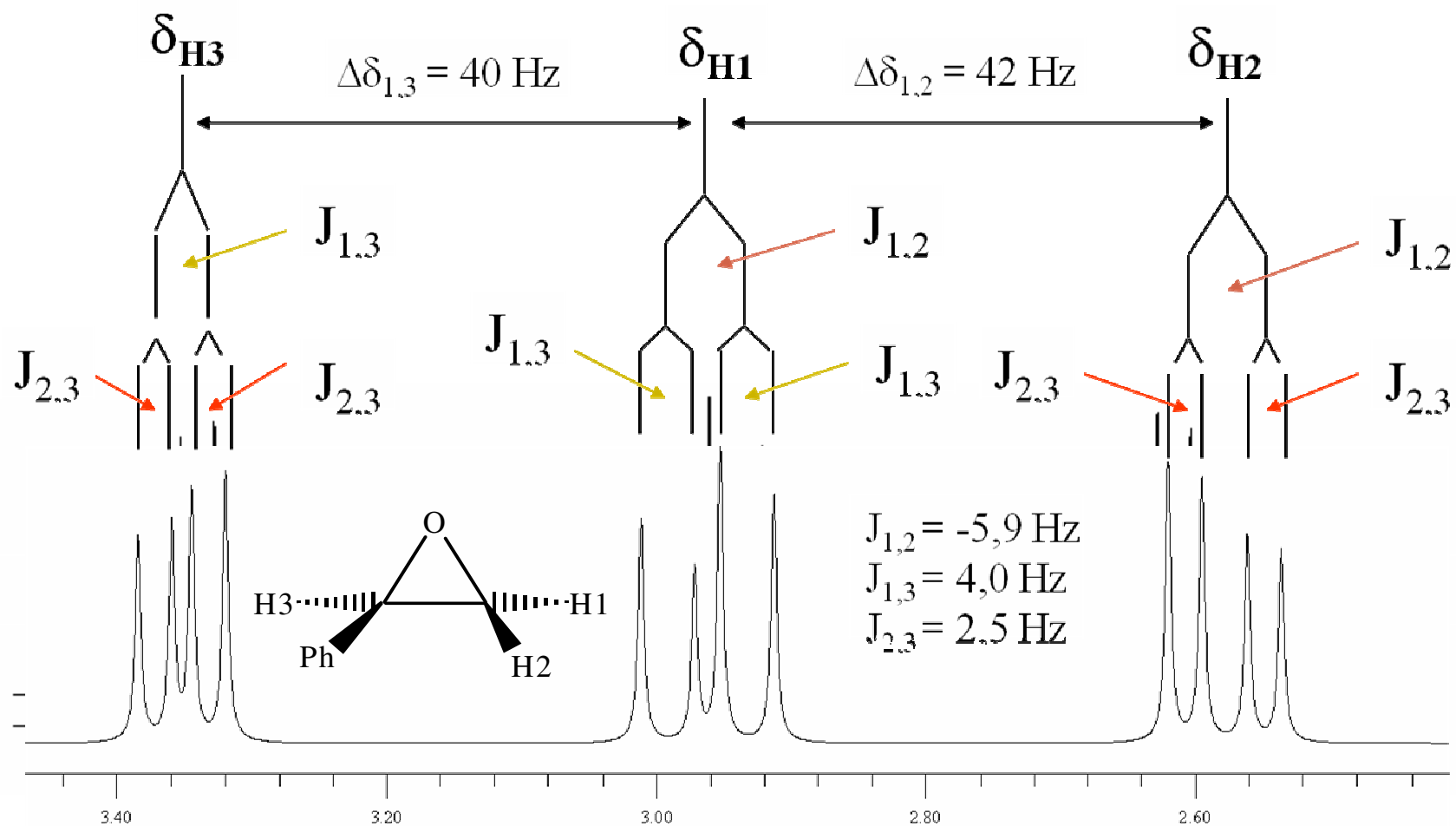
pik	δ /ppm	Intensywność
1	7.823	171406
2	7.366	181272
3	7.310	109783
4	7.270	119712
5	6.394	134046
6	6.354	122984

proton	δ /ppm
1	7.823
2	7.365
3	7.289
4	6.371
	J/Hz
	16 (trans)

1H NMR, 400MHz, D₂O, pH 7,4 (bufor fosforanowy)
Kwas urokanowy w chorobie Kwashiorkor

UKŁAD SPINOWY AMX

$^1\text{H NMR (CDCl}_3\text{): 2,56 (dd, 1H, H}_2, ^2J_{H_1, H_2} = -5,9 \text{ Hz, } ^3J_{H_3, H_2} = 2,5 \text{ Hz}), 2,96 (dd, 1H, H_1,$
 $^2J_{H_1, H_2} = -5,9 \text{ Hz, } ^3J_{H_3, H_1} = 4,0 \text{ Hz}), 3,35 (dd, 1H, H_3, ^3J_{H_3, H_1} = 4,0 \text{ Hz, } ^3J_{H_3, H_2} = 2,5 \text{ Hz})$

Granice stosowalności prostych reguł rozszczepienia

- Sprzężenie spinowo-spinowe pomiędzy jądrami równocernnymi magnetycznie nie uwidocznia się w widmie. Termin **równocenne magnetycznie** oznacza jądra o tej samej **częstotliwości rezonansowej** i o tej **samej stałej sprzężenia** z jądrami grup sąsiednich. Jądra **równocenne magnetycznie** są zawsze **równocenne chemicznie**. Równocenność chemiczna jednak nie zawsze pociąga za sobą równocenność magnetyczną. Jądra równocenne magnetycznie określa się także mianem *izochronowych*.
- Sformułowane reguły interpretacji struktury subtelnej widm NMR mają zastosowanie tylko do jąder **równocennych magnetycznie**. Jeżeli istnieje nierównocenność magnetyczna, to nie można już odczytać poszczególnych stałych sprzężenia bezpośrednio z widma.

Granice stosowalności prostych reguł rozszczepienia

Znaczenie stosunku $(\nu_i - \nu_j) / J$

- Reguły pierwszego rzędu ograniczają się do przypadków, w których względne przesunięcie chemiczne $(\nu_i - \nu_j)$ (Hz) sprzęgających się grup magnetycznie równocennych jąder jest duże w stosunku do ich stałej sprzężenia. Mówimy wówczas o **widmie pierwszego rzędu**.
- Jeżeli wartość $(\nu_i - \nu_j)$ jest tego samego rzędu co J , to w widmie obserwuje się więcej linii, niż możnaby się spodziewać na podstawie reguł pierwszego rzędu
- Zmienia się wówczas także rozkład natężeń linii w multipletach. Natężenie linii zbliżonych najbardziej do multipletu sprzężonego wzrasta kosztem linii najbardziej oddalonych. Jest to *efekt dachowy*.
- Zwiększona multipletowość i zmieniony rozkład natężeń są więc cechami **widm wyższych rzędów**, które muszą być analizowane metodami dokładnymi.
- na widma wyższych rzędów ma wpływ jeszcze względny znak stałej sprzężenia (jeśli mamy do czynienia z układem większym niż dwuspinowy).

Nazewnictwo układów spinowych

W zależności od relacji symetrii między sprzężonymi skalarnie spinami oraz siły sprzężenia, krotności i intensywności składowych multipletów (pojawiających się na skutek sprzężeń skalarnych) przejawiają się w różny sposób- klasyfikacja układów spinowych:

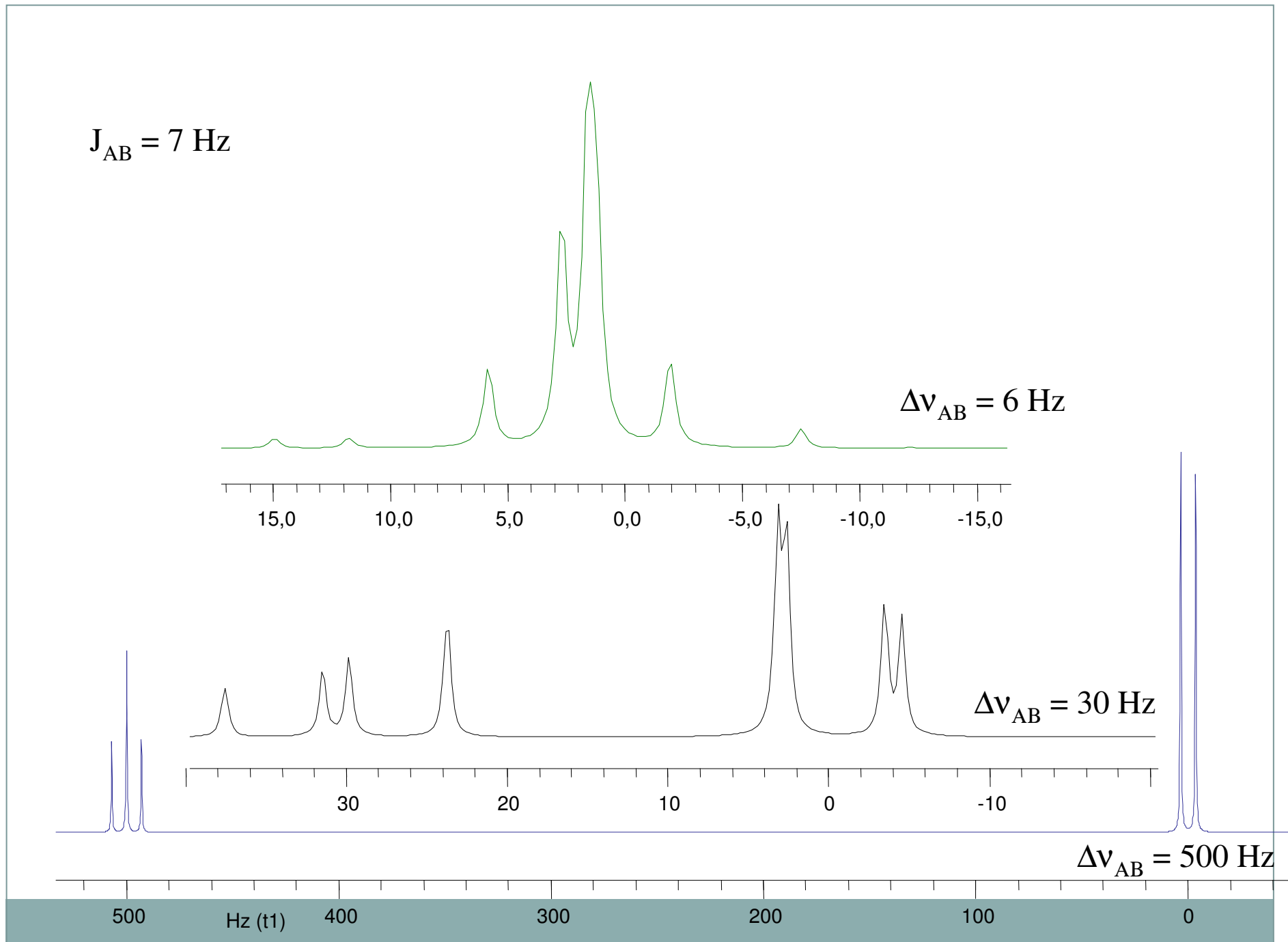
- Grupę n izochronowych spinów, nie wykazujących nierównocенności sprzężeń spinowych oznaczamy - A_n .
- Jeśli izochronowe spiny wykazują nierównocенność sprzężeń spinowych, to oznaczane są symbolem $AA'A''...$
- Grupa anizochronowych spinów, między którymi występują jedynie słabe sprzężenia spinowo-spinowe, są oznaczane odległymi literami alfabetu $A_k M_l X_m$.
- Grupy silnie sprzężonych spinów anizochronowych są oznaczone kolejnymi literami alfabetu $A_k B_l C_m$.

$J_{AB} = 7 \text{ Hz}$

$\Delta\nu_{AB} = 6 \text{ Hz}$

$\Delta\nu_{AB} = 30 \text{ Hz}$

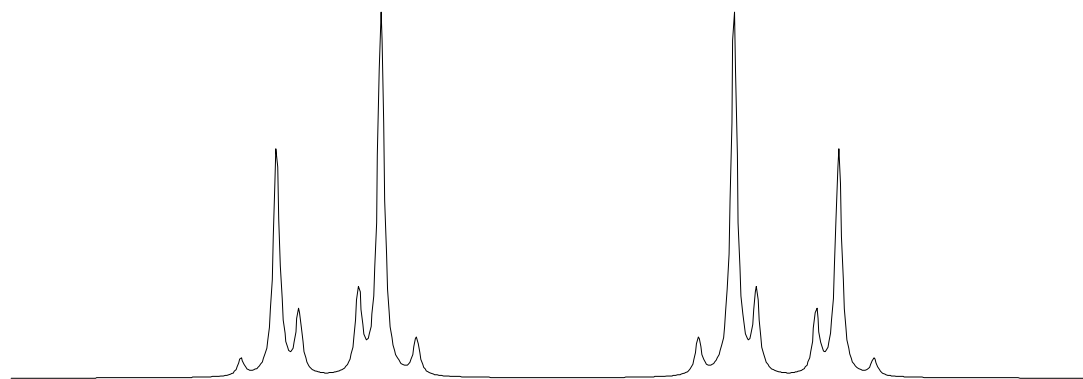
$\Delta\nu_{AB} = 500 \text{ Hz}$

UKŁADY SPINOWE AA'BB' i AA'XX'

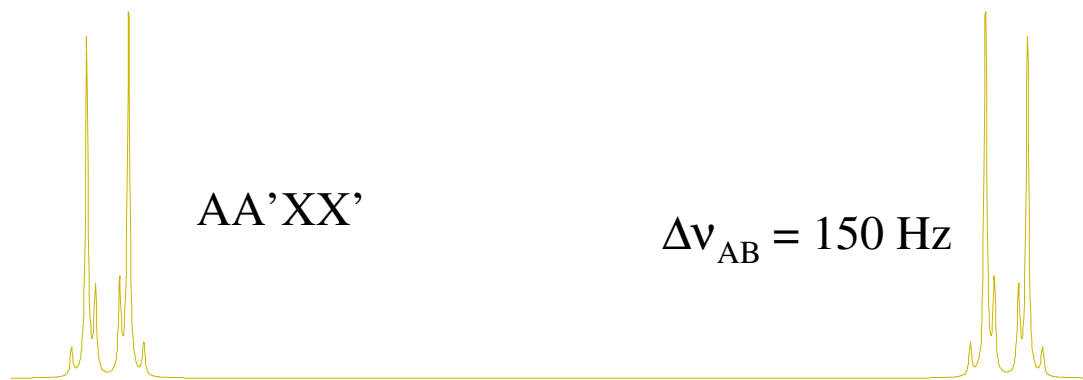
AA'BB'
24 linie spektralne

$$\Delta\nu_{AB} = 5 \text{ Hz}$$
$$J_{AB} = 7 \text{ Hz}$$

AA'XX'

$$\Delta\nu_{AB} = 150 \text{ Hz}$$

8,00

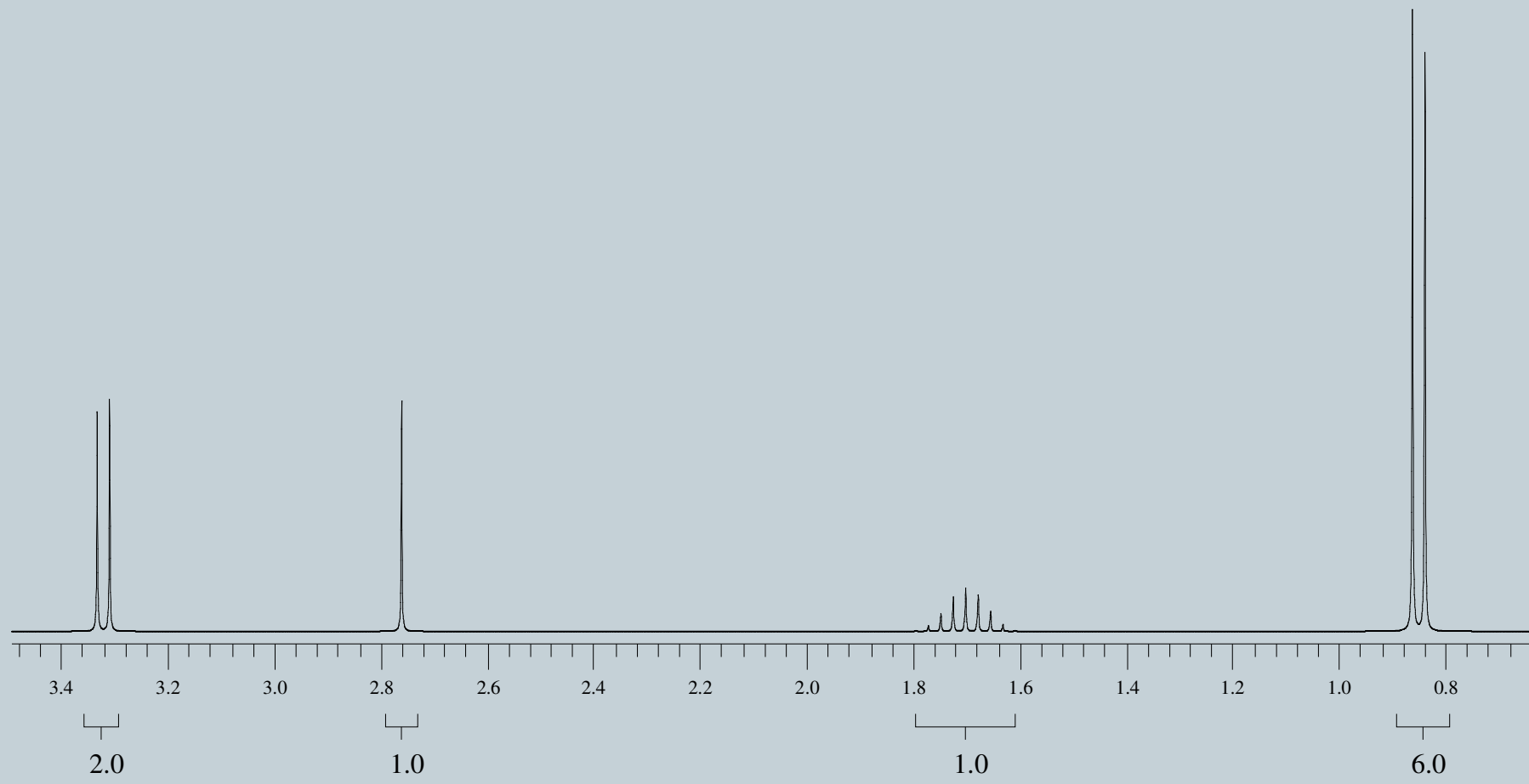
7,90

7,80

7,70

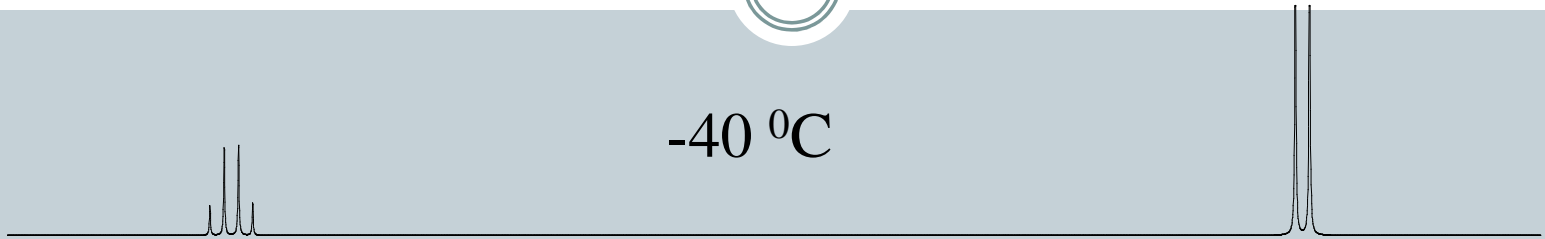
7,60

7,50

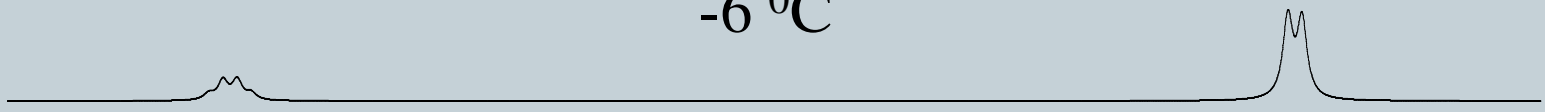

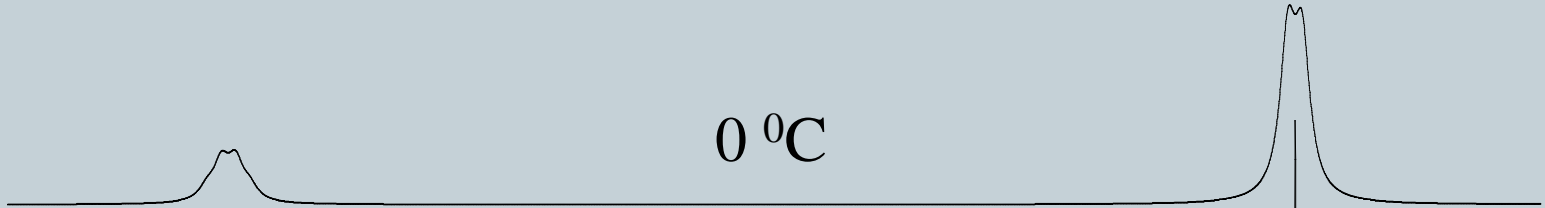
-40 °C

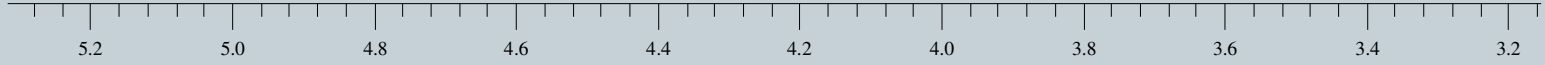
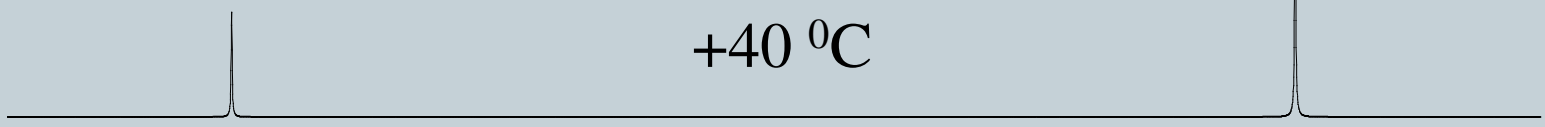
-6 °C

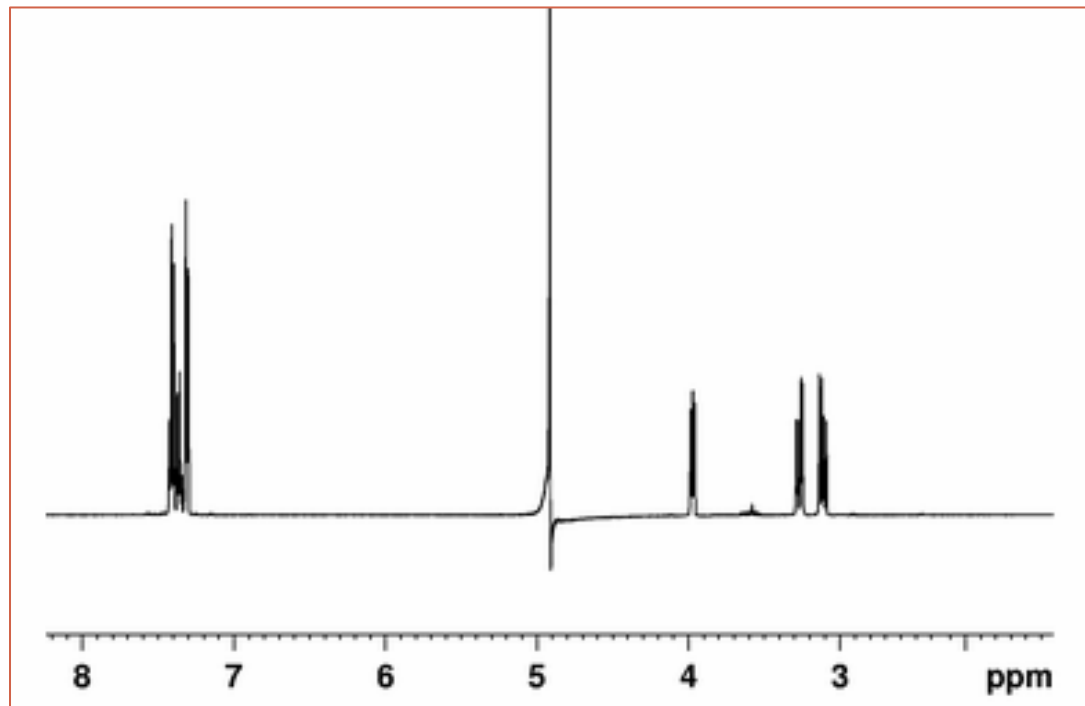
0 °C

+40 °C

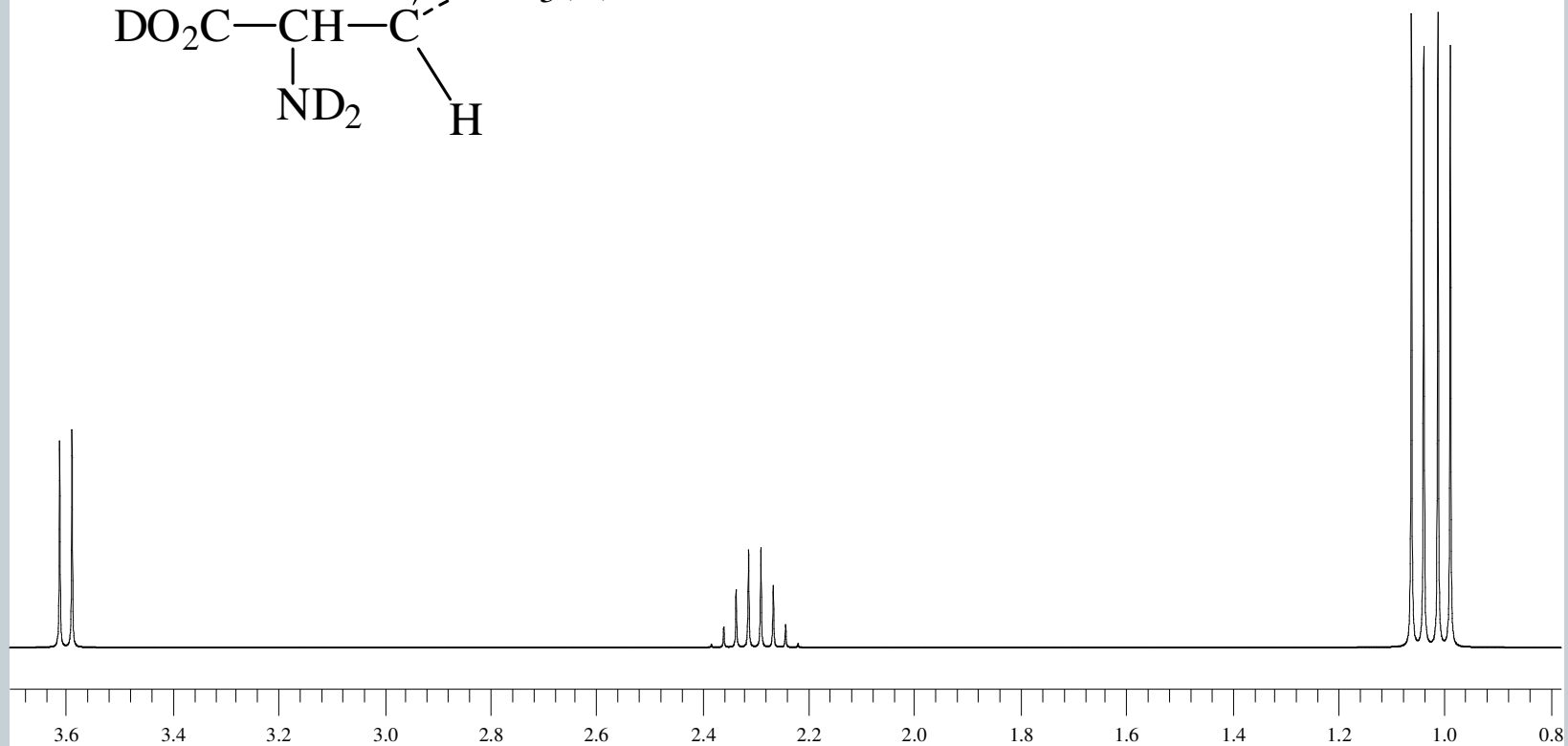
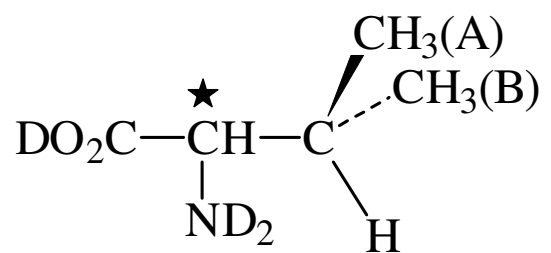

PODSTAWNIKI DIASTEREOTOPOWE

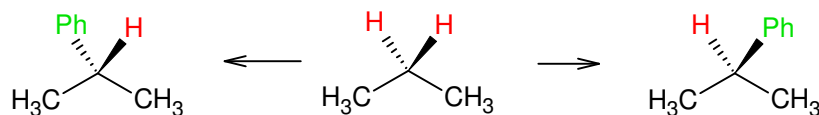
PODSTAWNIKI DIASTEREOTOPOWE

walina

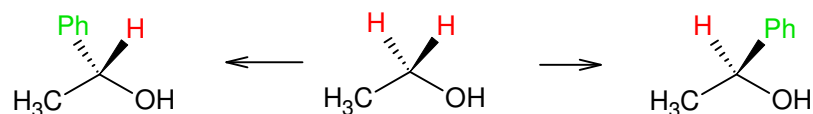
Kryterium symetrii i kryterium podstawienia

- Jądra **homotopowe** – oś C_n

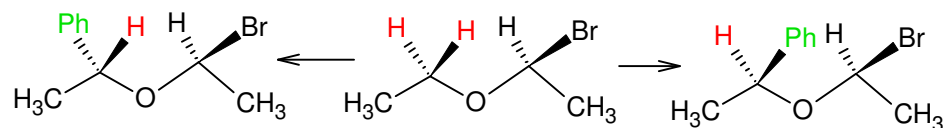
Podstawienie daje
identyczne cząsteczki

- Jądra **enantiotopowe** – płaszczyzna symetrii (σ) lub środek symetrii (i)

Podstawienie daje
enantjomery

- Jądra **diastereotopowe** – brak wymiany przez operację symetrii

Podstawienie daje
diastereoizomery

Określanie składu mieszanin

